

Az egység útján

A magyar és a német nemzetiségű dolgozók országos tanácsainak együttes teljes ülésére olyan időben került sor, amikor hazánk, egész dolgozó népünk jelentős eredményeket ért el a sokoldalúan fejlett szocialista társadalom építésében, s amikor éppen a jelentős sikerek alapján az egész párt- és állami vezetési tevékenység általános tökéletesítésére, munkánk magasabb minőségi szintre emelésére törekszünk. Ebben az iparkodásban — mutattak rá az ülés szónokai — a különböző nemzetiségű dolgozók ugyancsak kivették részüket.

Ugyanakkor a nemzetközi életben kiéleződtek bizonyos ellentmondások, valamint a befolyásolási övezetekért és az uralmi térségekért vívott küzdelmek, s veszélyt jelentenek a népek függetlenségére, az egyetemes békére és együttműködésre. A belgrádi összejövetel elégtelen eredményei is arról tanúskodnak, hogy az enyhülés irányzata — sajnos — eléggé ingatag.

Ilyen helyzetben nyilván fokozott jelentősége van annak, hogy hazánk valamennyi dolgozója — nemzetiségre való tekintet nélkül — azon igyekezzék, hogy erősítsük egységünket, jó munkával biztosítsuk további gyarapodásunkat, helyes irányítással, demokratikus szervekkel és eszközökkel érjük el a mostanában sokat hangoztatott követelményt: a minőségi változást az élet minden vonatkozásában.

A két nemzetiségi tanács együttes ülésének szószólói messzemenően biztosították pártunkat, népünket, az egész országot arról, hogy a magyar, német, ukrán, szerb és más nemzetiségű dolgozók híven dolgoznak az országos nagy föladatak teljesítésén.

A plenáris ülés mélyrehatóan elemezte azokat a kérdéseket, amelyek megoldása lehetővé teszi a nemzetiségi dolgozók teljes bevonását az országos tennivalók elvégzésébe. Ugyanakkor megvizsgálta azokat a sajátos körülményeket is, amelyek elősegítik az anyanyelvű kultúra ápolását, az egyes nemzetiségek lakta területek gazdasági-művelődési fejlesztését, valamint a román nép és az együttélő nemzetiségek együttműködésének további elmélyítését, szorosabbra fogását.

„Pártunk egész munkásságában abból indult és indul ki, hogy nem elegendő kinyilvánítani a teljes jogegyenlőség elveit, nem elegendő csupán meghirdetni a szocializmus egyenlőségi és méltányossági elveit. [...] Papíron maradnak, ha nem biztosítjuk az érvényesülésükhöz szükséges anyagi föltételeket. Pártunk éppen ezért a termelőerőknek az egész ország területére történő telepítését célzó általános politikája keretében [...] megkülönböztetett figyelmet fordított és fordít az ipar, a mezőgazdaság és a többi gazdasági ág fejlesztésére azokban a megyékben és településeken is, ahol az együttélő nemzetiségek soraihoz tartozó dolgozók laknak” — hangoztatta pártunk főtítkára az ülésen elmondott alapvető jelentőségű, tisztázó jellegű beszédében. Ugyanakkor rámutatott arra is, hogy az anyagi gyarapodással párhuzamosan biztosítják az anyanyelvű oktatást, a szakmai képzést, a művelődési élet felvirágoztatását is. Ez utóbbi kérdésekkel kapcsolatban utalt arra, hogy a közeljövőben megvitatásra kerül a tanügyi és az egészségügyi törvény. E viták során mélyenszántón elemezhetjük majd a teendőket, s a vita lehetőségét nyújt arra, hogy eme fontos tevékenységi ágakat a követelményeknek megfelelően tovább tökéletesítsük — amibe természetesen beleértendő a nemzetiségek anyanyelvén történő oktatásnak az állandó korszerűsítése, további javítása.

„Úgy látom azonban — mutatott rá Nicolae Ceaușescu elvtárs —, hogy az említett tevékenység általános természetű fogvatékokáig mellett fennállnak a magyar, a német vagy más nemzetiségi tannyelvű oktatás egyes sajátos, illetve névesen sajátosnak minősített fogvatékokai is. Kétségtelenül vannak hiányosságok az említett nyelveken kiadott tankönyvekkel, az oktatás tartalmával, a káderek felkészítésével és biztosításával, általános ismeretszintjükkel kapcsolatban. Tökéletesen egyetértek azokkal az elvtársakkal, akik rámutattak, hogy fokozott figyelmet kell fordítani a tanítók és tanárok ismeretszintjének emelésére, beleértve a felsőoktatást is. [...] Ilyen összefüggésben kellő figyelmet kell szentelni a nemzetiségi tannyelvű iskolák tanerőinek is. Úgyszintén közelebbről figyelemmel kell kísérni a fiatalok megfelelő besorolását a tanügybe és elosztását olyan megyékbe és településekre, ahol ismerik az illető nyelvet. Általában szorgalmazni kell, hogy az abszolvenszeket — különösen a tanerőket, de az egészségügyi hálózatba és mezőgazdaságba kerülőket is — szülőhelyükre irányítsák, ne küldjék őket az ország vagy a megye egyik végéből a másikba.”

Pártunk főtítkára az ügy jelentőségének megfelelően nagy figyelmet szentelt a népnevelésnek is, általában annak a nagy munkának, amelynek föladata, hogy

korszerű, marxista—leninista politikai tájékozottsággal, materialista alapozású műveltséggel és világnézettel vértetze fel a dolgozókat, s a nagy föladataknak megfelelő módon és szinten alakítsa tudatukat. A Megéneklünk, Románia fesztivál sikereivel és tanulságaival kapcsolatban hangoztatta, hogy „első rendezvénysorozatának eredményei, akárcsak a második rendezvénysorozat első szakaszának a menete határozottan tanúsítja az intézkedés helyességét, azt, hogy a román dolgozókkal együtt a magyar, német és más nemzetiségű dolgozók is aktívan részt vesznek ebben az óriási kulturális-nevelő mozgalomban.”

A közelmúltban létrehozott különféle kollektív vezetőszervekre és általában a szocialista demokrácia kiteljesítésének jegyében kialakított irányítási eljárásokra, módszerekre, a dolgozók fokozott bevonásával kapcsolatban Nicolae Ceaușescu elvtárs hangoztatta, hogy ezekben a szervezetben részt vesznek a nemzetiségi dolgozók is, s tevékenyen hozzájárulnak a termelés növeléséhez éppen úgy, mint a városrendezés vagy a népművelés kérdéseinek megoldásához. Miután rámutatott arra, hogy biztosítják az ország minden állampolgárának azt a jogot, hogy közügyi vagy személyes kérdésekkel a párt- és állami szervekhez forduljon és elvárja megfelelő megoldásukat vagy megválaszolásukat, hozzáfűzte:

„Hangsúlyozni kívánom, különösen nagyra becsüljük, hogy igen sok román, magyar, német és más nemzetiségű dolgozó nemcsak egyéni, hanem jó néhány közérdekű problémával keresi meg a párt- és állami fórumokat.”

Pártunk főtitkára foglalkozott azzal a határainkon kívülről érkező hírveréssel, amelynek célja az ország elhagyására birni egyes román állampolgárokat: „Le kell lepleznünk és határozottan el kell utasítanunk a külföldi reakciós körök, a sajtó és rádióállomások ilyen tevékenységét. Hazánk állampolgárainak nem másutt van a helyük [...], hanem itt, ahol születtek és ősiek éltek, s ahol együttes munkával és harccal új társadalmi rend épül.”

Az ülés — mondhatni — munkatanácskozás volt, s a hozzászólók mind fontos elvi megállapításokat, mind pedig gyakorlati javaslatokat is tettek. Egyrészt olyan természetűeket, amelyek általában a termeléssel, az egyes megyék, városok, vidékek vagy intézmények életével kapcsolatosak, másrészt fölvetettek olyan kérdéseket is, amelyek a nemzetiségek anyanyelvű népművelésével, könyvkiadói tevékenységével, színházi életével vagy a magyar, német, szerb, ukrán szakemberek képzésével, elhelyezkedésével kapcsolatosak.

Péterfi István akadémikus a közös plénumon többek között kijelentette: „... tények sokasága beszélt arról, hogy az anyanyelvű oktatás, az újságok és folyóiratok, a rádió- és televízióműsorok, a könyvkiadók, a színházak és más művelődési intézmények olyan reális tényezők, amelyek hozzájárulnak az anyanyelven történő neveléshez, a saját hagyományok megőrzéséhez és ápolásához, az együttélő nemzetiségek szellemi életének fejlődéséhez. Ugyanakkor [...] felmerült az a követelmény is, hogy a tanácsoknak sokkal inkább hozzá kell járulniuk a pártpolitika szellemében, az együttélő nemzetiségek életével és tevékenységével kapcsolatos kérdések tanulmányozásához.”

Domokos Géza, a Kriterion Könyvkiadó igazgatója, az Írószövetség titkára, miután rámutatott arra, hogy a pártfőtitkár beszéde rendkívül értékes útmutatásokat adott a további munkára vonatkozóan, így folytatta: „Természetes, hogy a szocialista építés egyik vagy másik problémájában többféle konkrét megoldási módozat lehet. Előfordulhat egy adott pillanatban, hogy a gyakorlati megoldások nem felelnek meg teljes egészükben az elfogadott elveknek; nincs kizárva egyes hibák elkövetésének lehetősége sem. Ezek az élet minden területén felbukkanhatnak, ideértve mindennapi, sajátosan nemzeti problémák megközelítését is. Am az élet sok esetben összetettebb, mint képzeljük, azok az emberek, akik a helyes határozatokat, a törvényes előírásokat hivatottak gyakorlatban alkalmazni, különbözőek a tapasztalatok, az ismeretek, az érzékenység és a cselekvési stílus szempontjából. Ebben a helyzetben az elvszerűségnek, a valóság, a többi között a nemzeti realitások, az általános és sajátos érdekek elmélyült ismeretének, az önkigazítási képességének és nem utolsósorban a demokratikus szellemnek döntő szerepe van a párt politikája és szocialista államunk által megkövetelt intézkedések meghozatalában. [...] A Magyar Nemzetiségű Dolgozók Tanácsának jobban hozzá kell járulnia ehhez az erőfeszítéshez. A tevékenység folytonossága, a plenáris ülések, főként a bírói ülések munkajellege, a tapasztalatcsere, a tájékoztatás, a problémák komoly, őszinte megvitatása megannyi természetes követelménye a munkának, azoknak a politikai célkitűzéseknek, amelyeket a pártvezetőség jelölt ki a Tanács számára.”

Lőrincz László, a Nevelés- és Oktatásügyi Minisztérium államtitkára gazdagon dokumentált előterjesztésben ismertette oktatásunk általános, valamint nem-

zetiségi vonatkozásait, s többek között hangsúlyozta: „Az együttélő nemzetiségekhez tartozó [...] diákok, akárcsak román kollégáik, részesülnek ösztöndíjban és az állam anyagi támogatásának más formáiban.”

Hegedűs László államtitkár részletesen ismertette anyanyelvű népművelésünket; a múzeumok tevékenységének változatosságát éppúgy bemutatta, miként az intenzív színházi életet vagy a fejlődő könyvkiadást. Befejezésül hangoztatta: „A Szocialista Művelődési és Nevelési Tanács arra irányuló egész tevékenységében, hogy biztosítsa a párt által rábízott nagy felelősségű feladatok teljesítését, a továbbiakban is tökéletesíteni fogja az együttélő nemzetiségek kultúrája fejlesztésének eszközeit, módszereit, újabb alkotó energiaforrásokat fog feltárni.”

Bodor Pál, a Román Televízió magyar nyelvű adásának főszerkesztője, miután megemlítette, hogy a tévé vezetősége tanulmányozza 2-3 órás délelőtti magyar adás, valamint más anyanyelvű adások bővítését, miután szólt a nemzetiségek nyelvén elhangzó rádióműsor bővüléséről, szubjektív hangvételten mondotta: „Őszintén szólva, nem tartom egészen megfelelőnek azt a fogalmazást, hogy »nemzetiségre való tekintet nélkül«. Író vagyok, magyar és kommunista. Egy kommunista nem teheti meg, hogy ne legyen tekintettel valakinek a nemzetiségére. A nemzetiség sajátos pszichológiát, egy bizonyos múltat, jó néhány szokást és emléket, kontextust jelent. Mi már nagyon sok éve és joggal mondtunk le a »kisebbségi« fogalmáról. De a magyar nemzetiség a számok nyelvén szólva 60 esztendeje nemzeti kisebbség. Ebből számos érzékenység fakad: egyesek eltűlöztek, másokat bizonyos részből ellenséges és provokáló módon kihasználnak, megint másokat egyszerűen tudatlanságból sértenek meg másfelől. [...] a hajdani kisebbségi komplexusokat, amelyek nem tűnnek el nyomtalanul egyik napról a másikra, nekünk is ismernünk kell, s tekintettel kell lennünk rájuk.”

Demény Lajos történész a tankönyvekről szólva többek között megemlítette: „A pártfőtítkári utasítások nyomán javítottak a történelemkönyveken, de ezek még mindig nem tükrözik kellő mértékben a közös harcot, nem fordítanak kellő figyelmet a nemzetiségek történelmére. Előfordulnak bennük az igazsággal ellentétben álló megfogalmazások, amelyek semmiképpen sem szolgálják a román nemzet és a magyar nemzetiség testvéri egységének erősítését.”

Hajdu Győző, az *Igaz Szó* főszerkesztője három javaslatot tett, s többek között ajánlotta, hogy „az Irodalmi Múzeum keretében — például a marosvásárhelyi Teleki Tékában, ahol ilyesmire adottak a feltételek — a romániai magyar irodalom történetét tükröző részletet létesítsenek“. Javasolta: a Tanács büroja foglalkozzék a kérdéssel, hogy „a magyar tannyelvű iskolákba, líceumokba, tagozatokra járó diákok hazánk történelmének és a világtörténelem eseményeinek tanítása során hogyan és milyen szinten ismerkednek meg saját népüknek, a nemzetnek és nemzetiségnek történelmével és forradalmi múltjával“. Javasolta továbbá egy nagy, reprezentatív, köztársasági jellegű, magas művészi színvonalú népi művészeti együttes létrehozását.

Az elhangzott beszédekkel, fölshóvalásokkal minden tekintetben egyetértünk, s úgy véljük, hogy ez az együttes ülés messze hat majd minden tekintetben, és elsőnek a nemzetiségi dolgozó-tanácsok tevékenységét teszi folyamatosabbá, üléseiket munkatanácskozássá, őszinte eszmecserévé, hogy ezek a tanácsok fokozott módon járulhassanak a kérdések megoldásához.

KORUNK